

ЗОВНІШНЯ ТОРГІВЛЯ РЕГІОНІВ УКРАЇНИ В УМОВАХ ПОСИЛЕННЯ ГЛОБАЛЬНОЇ НЕСТАБІЛЬНОСТІ

Виходячи із попереднього досвіду можна стверджувати, що чутливість економіки України до будь-яких коливань кон'юнктури світових ринків є досить високою. Впливи зовнішнього середовища досить швидко поширюються в національній економіці, спричиняючи потрясіння банківської системи, пригнічуючи діяльність галузей реального сектору, дестабілізуючи валютний ринок. А зважаючи на недостатню розвиненість каналів впливу на економічні процеси з боку нашої держави через незріле інституційне середовище та структурні викривлення ринкового середовища в умовах високого рівня тінізації економіки призводять до досить слабкої керованості економіки [2].

Слабка стійкість держави до зміни зовнішніх умов говорить про швидкість поширення кризових явищ в національній економічній системі та обмеженість інструментів впливу на неї з її боку. Тому актуальність дослідження стійкості умов зовнішньої торгівлі країн до зовнішніх нестабільностей зумовлена посиленням дисбалансів світової економіки.

Україна належить до держав з розвинутою індустріальною базою і достатньо високим ресурсним потенціалом. Проте у структурі національної економіки переважають галузі, які добувають сировину або випускають продукцію з низьким ступенем обробки для експорту, завантаження потужностей яких залежить від попиту на зовнішньому ринку.

У після кризовий період (2010—2011 роки) внаслідок активізації зовнішнього попиту на товари вітчизняного виробництва та поступового виходу з кризи національної економіки значно збільшилися обсяги як експорту, так і імпорту.

В 2012 році динаміка імпорту та експорту країни була в середньому стабільна, але вже в 2013 році спостерігається тенденція до зниження як імпорту так і експорту, при цьому імпорт скорочується більш швидкими темпами. Зниження імпорту відбулося в першу чергу за рахунок скорочення обсягів купівлі мінеральних продуктів (на 30% з січня по серпень 2013 р.), до складу яких входить газ і нафтопродукти. Всього ж імпорт товарів в Україну за 8 місяців 2013 року в порівнянні з аналогічним періодом 2012 р. скоротився на 12,4%. А експорт України за цей же період скоротився на 9,1% [4].

У цілому за 8 місяців 2013 торговий баланс України демонструє позитивну динаміку: дефіцит ТБ України скоротився на 27% порівняно з аналогічним періодом 2012 року, з 10,1 до 7,4 млрд. дол. відповідно.

Скорочення експорту та товарообігу в цілому України в 2013 році могло статися з двох причин:

1) по-перше, багато аналітиків вже давно обговорює тему «третьої хвилі кризи» в країнах, що розвиваються, до складу яких входить і Україна і її наймасштабніший імпортер - Росія. Якщо економічно розвинені країни все ж таки нарощують темпи виробництва, то, скажімо, в тій же Росії в 2013 році спостерігається протилежна динаміка.

Якщо експорт з України до Європи в 2013 році проходить без суттєвих змін (усього: -1,5%), то в країні СНД експорт за січень - серпень 2013 скоротився на 11,4%, а до Азії - на 11% (за винятком Китаю, який демонструє рекордні темпи зростання своєї економіки в порівнянні з іншими країнами G20, - зростання експорту в цю країну за перші 8 місяців 2013 склав 46 %).

2) по-друге, негативно позначається «торговельна війна» з Росією. За 8 місяців 2013 експорт з України в Російську Федерацію скоротився майже на 14%.

Головними складовими українського експорту є металургійна продукція і сільськогосподарський сектор (переважно зерно). Залишаються значні диспропорції у структурі експорту та імпорту товарів. Так, у експорті залишилося домінування товарів сировинної спрямованості, зокрема за підсумками 2012 року частка недорогоцінних металів та виробів з них у структурі експорту становила 27,5%, продукції сільського господарства та харчової промисловості — 26%, мінеральних продуктів — 11,1% та невелика питома вага товарів з високою доданою вартістю (продукція машинобудування — 19,3%). В імпорті товарів значну питому вагу становлять мінеральні продукти — 32,5% та товари з високою доданою вартістю (продукція машинобудування — 26,4%) [1].

Пріоритетами забезпечення зовнішньої стійкості національної економіки мають стати:

1) Формування сприятливого макроекономічного середовища для розгортання процесів імпортозаміщення передбачає наявність стабільного попиту всередині країни. Тільки за умов прогнозованості попиту у майбутніх періодах суб'єкти господарювання прийматимуть рішення щодо доцільності інвестування у процеси імпортозаміщення та братимуть на себе відповідні ризики.

2) Активізація залучення капіталів контрольованих іноземних корпорацій у національну економіку можлива тільки за умов забезпечення захищеності прав власності інвесторів. Зміни періодів відносної політичної стабільності періодами невизначеності стримують інвестування в Україну з боку контрольованих іноземних корпорацій. За таких умов інвесторам повинні бути забезпечені гарантії щодо недоторканості їх прав власності на інвестовані в економіку країни активи.

3) Створення сприятливих умов для залучення в економіку України коштів інвесторів, які не є контрольованими іноземними корпораціями резидентів країни, є основним завданням забезпечення зовнішньої стійкості на середньострокову перспективу. Створення сприятливого бізнес-клімату для таких інвесторів значно розширить доступ країни до фінансових ресурсів та дозволить диверсифікувати джерела фінансування національної економіки.

4) Дієвість каналів впливу корекцій обмінного курсу на економіку може бути підвищена шляхом запровадження в Україні процедур регулювання трансфертного ціноутворення, які є загальноприйнятою світовою практикою. Запровадження таких процедур зробить не вигідним та складним заниження цін продукції, що експортується з України та штучний перерозподіл коштів між центром формування прибутку, який розташований в Україні, та центром його акумуляції, розташованим поза її межами [3].

Таким чином, стратегічними напрямками зовнішньоекономічної діяльності повинні стати активний пошук нових перспективних ринків збуту продукції вітчизняного виробництва, а також стимулювання і максимальна підтримка її реалізації українськими виробниками незалежно від форми власності на світовому ринку.

1. Можировский Н. Внешняя торговля Украины: старые друзья и новые партнеры [Электронный ресурс] : — Режим доступа: <http://inpress.ua>. — Название с экрана.

2. Про внутрішнє та зовнішнє становище України в 2013 році : Щорічне Послання Президента України до Верховної Ради України. — К.: НІСД, 2013. — 576 с.

3. Прогнозування зовнішньої стійкості економіки України / Т.А. Тищук, Д. С. Покришка, Д.О. Махортих, О.В. Іванов. — К.: НІСД, 2013. — 30 с.

4. Товарная структура экспорта Украины в 2012 году [Электронный ресурс] : — Режим доступа: <http://www.vlant-consult.ru> — Название с экрана.